

ललितपुर उप-महानगरपालिका
प्रशासन सेवा, अधिकृत स्तर छैटौं तहको
आन्तरिक/खुलातर्फ लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम पत्र:- सार्वजनिक प्रशासन
खण्ड क – ७० अङ्क

एकाई १ राज्य व्यवस्थापनको परीचय	५
१.१ राज्य व्यवस्था संचालनको सिद्धान्त र शक्ति पृथकीकरणको अवधारणा	
१.२ नेपालको वर्तमान संविधान	
एकाई २ सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा, कार्यक्षेत्र र निर्णय प्रक्रिया	१५
२.१ अवधारणा तथा परिभाषा	
२.२ उद्देश्य तथा कार्यक्षेत्र	
२.३ सार्वजनिक प्रशासन र निजी (व्यापारिक) प्रशासन बीचको समानता र भिन्नता	
२.४ सार्वजनिक प्रशासन र राजनीति बीचको सम्बन्ध र सीमा,	
२.५ नीति निर्माण प्रकृत्यामा प्रशासनको भूमिका	
२.६ सार्वजनिक प्रशासनमा निर्णय लिने प्रकृया	
एकाई ३ कर्मचारीतन्त्र	१०
३.१ कर्मचारीतन्त्रको अवधारणा तथा परिभाषा	
३.२ कर्मचारीतन्त्रका आधारभूत प्रकृतिहरु	
३.३ कर्मचारीतन्त्रका प्रकारहरु	
३.४ कर्मचारीतन्त्रका सवल र दुर्बल पक्षहरु	
३.५ कर्मचारीतन्त्रका विकल्पहरु	
एकाई ४ संगठन र यसका प्रमुख पक्षहरु	१०
४.१ संगठनको परिचय	
४.२ संगठनका किसिमहरु तथा संगठन गठनका आधारहरु	
४.३ संगठनका सिद्धान्तहरु (आदेशको एकात्मकता, नियन्त्रणको सीमा र पदसोपान)	
४.४ संगठनका विभिन्न स्वरुपहरु (Flat, Vertical, Pyramid, Domebell) र नेपालको प्रशासनमा तिनको प्रयोग	
४.५ सल्लाह दिने निकाय (Staff Agency) र निर्णय लिने तथा कार्यान्वयन गर्ने निकाय (Line Agency)	
एकाई ५ कर्मचारी प्रशासन र संगठनात्मक व्यवहार	१०
५.१ सार्वजनिक कर्मचारी प्रशासन र संगठनात्मक व्यवहार सम्बन्धी सामान्य जानकारी	
५.२ उद्देश्य तथा कार्यहरु	
५.३ सार्वजनिक प्रशासनमा जनशक्तिको स्थान	
५.४ उत्प्रेरणा र मनोबल	
५.५ केन्द्रीय कर्मचारी निकाय र संचालन निकायको अवधारणा	
५.६ नेपालको कर्मचारी प्रशासनमा लोक सेवा आयोग, सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, न्याय सेवा आयोग, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय तथा सेवा संचालन गर्ने मन्त्रालयहरुको भूमिका	

ललितपुर उप-महानगरपालिका
प्रशासन सेवा, अधिकृत स्तर छैटौं तहको
आन्तरिक/खुलातर्फ लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

एकाई ६ सार्वजनिक प्रशासनका सञ्चालन विधिहरु(समन्वय, अधिकार प्रत्यायोजन, अधिकारको निक्षेपण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन, वार्ता र अभिलेख व्यवस्थापन) १०

एकाई ७ विकास प्रशासन, विकेन्द्रीकरण तथा स्थानीय स्वायत्त शासन सम्बन्धी सामान्य जानकारी १०

खण्ड ख – ३०

एकाई ८ आर्थिक प्रशासन १०

- ८.१ सार्वजनिक आर्थिक प्रशासनको अर्थ र क्षेत्र
- ८.२ आर्थिक प्रशासनका प्रमुख कार्यहरु
- ८.३ स्थानीय निकायहरुको आर्थिक प्रशासन, (नियमावली समेत)
- ८.४ लेखा परीक्षण तथा नेपालका स्थानीय निकायहरुमा आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था
- ८.५ वित्तीय विकेन्द्रीकरण

एकाई ९ सार्वजनिक प्रशासनमा तथ्यांक एवं सूचनाको महत्त्व ५×२=१०

- ९.१ तथ्यांक एवं सूचनाको परिचय
- ९.२ तथ्यांक संकलन, तालिकीकरण, प्रशोधन, प्रस्तुतिकरण, विश्लेषण
- ९.३ केन्द्रीय प्रवृत्तीको मापन (Measures of Central Tendency) सम्बन्धी सामान्य जानकारी

एकाई १० समस्या समाधान १०

यस प्रश्न पत्रको खण्ड क भित्रका विषयवस्तुहरु संग सम्बन्धित कुनै एक समस्या दिइने छ । उक्त समस्या संग सम्बन्धित विद्यमान नीति एवं संस्थागत व्यवस्थाहरु समेतलाई दृष्टिगत गर्दै सो समस्या समाधानको लागि व्यावहारिक सुझाव प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।

ललितपुर उप-महानगरपालिका
प्रशासन सेवा, अधिकृत स्तर छैटौं तहको
आन्तरिक/खुलातर्फ लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
द्वितीय पत्र: स्थानीय सेवा तथा सार्वजनिक व्यवस्थापनमा विविध पक्षहरु
खण्ड (क) : अंक ५०

एकाई १. स्थानीय सेवा तथा जनशक्ति व्यवस्थापन **३ प्रश्न x १० अंक = ३० अंक**

१.१ स्थानीय सेवा :

- १.१.१ नेपाल सरकारको केन्द्रीय प्रशासन (निजामती सेवा) र स्थानीय सेवाको अवधारणा
- १.१.२ दर्जा मूलक (Rank in man) निजामती सेवा र पद मूलक (Position Classification) निजामती सेवाको अवधारणा
- १.१.३ जनशक्ति योजना: परिचय, महत्व, तर्जुमाको तरिका
 - १.१.३.१ स्थानीय निकायमा जनशक्ति विकास तथा व्यवस्थापनको विद्यमान अवस्था र सुधारका उपायहरु
- १.१.४ पदपूर्ति गर्ने तरिकाहरु
 - १.१.४.१ आन्तरिक, एवं वाह्य
 - १.१.४.२ आन्तरिक एवं वाह्य पदपूर्तिका सवल तथा कमजोर पक्षहरु
- १.१.५ तालिम: परिचय, महत्व, तालिम चक्र र नेपालको स्थानीय निकायहरुमा तालिम सम्बन्धी व्यवस्था
- १.१.६ तलब र अन्य सहूलियतको परिचय, तलब निर्धारणका सैद्धान्तिक आधारहरु
- १.१.७ खुल्लावृत्ति प्रणाली (Open Career System) र बन्दवृत्ति प्रणाली (Close Career System) को परिचय, प्रत्येक प्रणालीका फाइदा तथा बेफाइदाहरु, वृत्ति विकासको लागि आवश्यक शर्तहरु
- १.१.८ कार्य सम्पादन मूल्यांकन, यसको बहुउद्देशीय उपयोग र नेपालको स्थानीय सेवामा कार्यसम्पादन मूल्यांकन सम्बन्धी व्यवस्थाको जानकारी ।
- १.१.९ लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थामा कर्मचारीको संगठित हुने अधिकार र यसका सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरु, सार्वजनिक प्रशासनमा कर्मचारीको मर्का सुन्ने व्यवस्था (Grievance Handling), सामूहिक सौदावाजी (Collective Bargaining) र नेपालको स्थानीय सेवामा यी विषयहरूसंग सम्बन्धित विद्यमान अवस्थाको जानकारी
- १.१.१० कर्मचारी आचरण, अनुशासन र नेपालको स्थानीय सेवामा यी विषयहरु संग सम्बन्धित विद्यमान व्यवस्था
- १.१.११ व्यावसायिक सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको अवधारणा र नेपालको स्थानीय सेवामा यसको आवश्यकता र सुधारका उपायहरु
- १.१.१२ प्रशासनिक सुधारको प्रयासहरु (कर्मचारी प्रशासनको सन्दर्भमा मात्र) वुच कमिटी २००९, प्रशासन पुनर्गठन योजना आयोग २०१३, प्रशासन सुधार आयोग, २०२५, २०३२/०३३ र २०४८ का सुझावहरु र तिनको कार्यान्वयन बारे संक्षिप्त जानकारी

एकाई २. प्रशासन/व्यवस्थापनका केही प्रमुख पक्षहरु **२ प्रश्न x १० अंक = २० अंक**

- २.१ संगठनमा द्वन्द्वको अर्थ, द्वन्द्वका श्रोतहरु/कारणहरु र प्रकृति
- २.२ संगठनमा द्वन्द्व व्यवस्थापन
- २.३ संगठनमा द्वन्द्वका सकारात्मक तथा नकारात्मक पक्षहरु
- २.४ संगठनमा द्वन्द्व व्यवस्थापनका उपायहरु
- २.५ तनाव व्यवस्थापन
 - २.५.१ तनावका प्रकृति कारण/श्रोतहरु
 - २.५.२ तनाव व्यवस्थापनका उपायहरु
- २.६ समय व्यवस्थापनको अवधारणा
- २.७ विपद् /प्रकोप व्यवस्थापन
- २.८ संकट व्यवस्थापन
- २.९ परिवर्तन व्यवस्थापन को अवधारणा, परिवर्तन व्यवस्थापन गर्दा सामना गर्नुपर्ने समस्याहरु र समाधान गर्न अवलम्बन गर्नुपर्ने उपायहरु
- २.१० प्रशासनिक उत्तरदायित्व (Administrative Accountability)
 - २.१०.१ परिचय तथा परिभाषा
 - २.१०.२ सार्वजनिक उत्तरदायित्वका किसिमहरु

ललितपुर उप-महानगरपालिका
प्रशासन सेवा, अधिकृत स्तर छैटौं तहको
आन्तरिक/खुलातर्फ लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.१०.३ सार्वजनिक उत्तरदायित्वका चुनौतीहरू
२.१०.४ उत्तरदायित्व बढाउने उपायहरू
- २.११ अम्बुड्सम्यान (Ambudsman): अवधारणा, कार्यहरू र यस सन्दर्भमा नेपालको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको भूमिका
- २.१२ प्रशासनमा संचार
२.१२.१ संचारको महत्व
२.१२.२ संचारका तरिकाहरू
२.१२.३ संचारका व्यवधानहरू र तिनलाई समाधान गर्ने उपायहरू
२.१२.४ व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको महत्व र आवश्यकता

खण्ड (ख) : अंक ५०

एकाई ३. केही प्रशासनिक विधिहरू (Administrative Techniques) १ x १० र १ x ५ = १५

- ३.१ कार्य विश्लेषण
३.२ कार्य विवरण
३.३ कार्य मूल्याङ्कन
३.४ कार्य पुष्टिकरण
३.५ कार्य विस्तृतिकरण
३.६ संगठन तथा व्यवस्थापन पद्धति
३.७ व्यवस्थापन परीक्षण
३.८ कार्यालय समयको लचकता
३.९ गुण चक्र
३.१० सम्पूर्ण गुणस्तर व्यवस्थापन
३.११ निरन्तर सुधार विधि
३.१२ छरितो व्यवस्थापन
३.१३ परफरमेन्स पे प्रणाली

एकाई ४. सार्वजनिक वित्त प्रशासन तथा लेखा १ प्रश्न x १० अंक र १ प्रश्न x ५ अंक = १५ अंक

- ४.१ बजेटको परिभाषा र किसिम, लायन आइटम बजेट (Line Item Budget), कार्यक्रम बजेट (Programme Budget) र शून्यमा आधारित बजेट (Zero Based Budget)
४.२ मौद्रिक तथा वित्तीय नीतिको सैद्धान्तिक परिचय, यी नीतिहरू तर्जुमा गर्दा ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने तत्वहरू तथा यी नीतिहरूको सार्वजनिक प्रशासनमा महत्व
४.३ राजश्व, सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋण सम्बन्धी अवधारणात्मक जानकारी
४.४ लेखा प्रणालीका सिद्धान्तहरू र नेपाल सरकारको श्रेस्ता प्रणालीको संक्षिप्त परिचय
४.५ सार्वजनिक प्रशासनमा आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षणको उपायदेयता

एकाई ५. औद्योगिक क्रान्ति र औद्योगिक सम्बन्ध १ प्रश्न x १० अंक = १० अंक

- ५.१ विश्वमा औद्योगिक क्रान्तिको संक्षिप्त परिचय
५.२ औद्योगिक क्रान्तिको प्रभाव
५.३ नेपालमा औद्योगिक विकासक्रम
५.४ औद्योगिक सम्बन्धको अवधारणा र नेपालमा यसको अवस्था

एकाई ६. विविध २ प्रश्न x ५ अंक = १० अंक

- ६.१ संविधान, कानून, ऐन, नियमको अर्थ र यिनीहरू बीचको मूलभूल भिन्नता
६.२ कानूनका श्रोतहरू
६.३ प्रशासकीय कानून: परिचय, क्षेत्र
६.४ नेपाल सरकारको केन्द्रीय संरचना
६.५ सार्वजनिक प्रशासनमा संसदीय समितिहरूको भूमिका
६.६ फोहर मैला व्यवस्थापन
६.७ स्थानीय स्वायत्त शासन

ललितपुर उप-महानगरपालिका
प्रशासन सेवा, अधिकृत स्तर छैटौं तहको
आन्तरिक/खुलातर्फ लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
तृतीय पत्र:- विकास प्रशासन, विकेन्द्रीकरण, स्थानीय सरकार र नेपाल सरकारका नीतिहरु
खण्ड (क) :- अंक ५०

एकाई १. विकास प्रशासन

२ प्रश्न x १० र २ प्रश्न x ५ = ३०

- १.१ विकास सम्बन्धी अवधारणाहरु :
- १.१.१ आर्थिक बृद्धि तथा आर्थिक विकास
 १.१.२ सामाजिक परिवर्तन तथा सामाजिक विकास
 १.१.३ राजनैतिक संस्कृति तथा राजनैतिक विकास
 १.१.४ मानव विकास
- १.२ विकास योजना तथा विकास परियोजना
- १.२.१ विकास योजना तथा परियोजना बीचको सम्बन्ध, परियोजना संभाव्यता अध्ययन
 १.२.२ परियोजना चक्र
 १.२.३ आयोजनाको वित्तिय विप्लेषण सम्बन्धी जानकारी
- १.२.३.१ प्रोफिट्याबिलिटी र लिक्विडिटी (Profitability and Liquidity) सम्बन्धी ज्ञान
 १.२.३.२ अनडिस्काउन्टेड प्रविधि (Undiscounted Technique)
 १.२.३.३ डिस्काउन्टेड प्रविधि (Discounted Technique)
 १.२.३.३.१ आई.आर.आर (Internal Rate of Return)
 १.२.३.३.२ लाभ लागत अनुपात (Cost Benefit Ratio)
 १.२.३.३.३ यन.पि.भि. (Net Present Value)
 १.२.३.३.४ डिस्काउन्टेड क्यास फ्लो (Discounted Cash Flow)

एकाई २. ग्रामीण तथा शहरी विकास

२ प्रश्न x १० = २०

- २.१ ग्रामीण तथा शहरी विकासका सैद्धान्तिक अवधारणाहरु
 २.२ नेपालमा ग्रामीण तथा शहरी विकासका लागि २००८ साल देखि हालसम्म भएका प्रयास, समस्या र सम्भावनाहरु
 २.३ ग्रामीण तथा शहरी विकास योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
 २.४ ग्रामीण र शहरी विकासको संस्थागत व्यवस्था
 २.५ स्थानीय श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन
 २.६ ग्रामीण र शहरी विकास बीचको सम्बन्ध र साभेदारी (Rural-urban Linkage / Partnership)
 २.७ शहरीकरण र शहरी सेवाको व्यवस्थापन
 २.८ जन सहभागिताको सैद्धान्तिक अवधारणा र स्थानीय विकासमा जनसहभागिता
 २.९ शहरी शासनसम्बद्ध संस्थाहरु (सरकारी निकायहरु, स्थानीय निकायहरु, दातृसंस्था, गैसस, नागरिक समाज आदि) को भूमिका तथा जिम्मेवारी ।
 २.१० शहरी नीति, योजना तथा शहरी शासन ।
 २.११ शहरी शासनसम्बद्ध मुद्दाहरु : पूर्वाधार सेवा, वित्तीय व्यवस्था, वातावरण व्यवस्थापन ।
 २.१२ शहरी पूर्वाधार सेवा तथा शहरी आधारभूत सेवामा सार्वजनिक निजी साभेदारी अवधारणा ।
 २.१३ शहरी सार्वजनिक प्रशासनमा सूचना प्रविधिको प्रयोग ।
 २.१४ रणनीतिक व्यवस्थापन, कार्यसम्पादन व्यवस्थापन, परिवर्तन व्यवस्थापन र प्रशासनमा नैतिकता
 २.१५ जनसंख्या व्यवस्थापन, बसाई सराई, आप्रवास, सुकुम्बासी व्यवस्थापन ।
 २.१६ स्थानीय योजना, सहभागितामूलक योजना प्रकृया र केन्द्रीय एवं स्थानीय योजनाको सम्बन्ध
 २.१७ आधारभूत सार्वजनिक सेवा तथा पूर्वाधार विकासमा स्थानीय स्वायत्त संस्थाहरुको भूमिका तथा जिम्मेवारी ।
 २.१८ शहरी गरिवी र शहरी गरिवी न्यूनीकरण रणनीति

ललितपुर उप-महानगरपालिका
प्रशासन सेवा, अधिकृत स्तर छैटौं तहको
आन्तरिक/खुलातर्फ लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
खण्ड (ख) :- अंक ५०

एकाई ३. विकासका केही आयामहरू

२ प्रश्न x १० = २०

- ३.१ विकासमा विश्वव्यापीकरण र स्थानीयकरण
- ३.२ विकास र मानव अधिकारको सम्बन्ध
- ३.३ सामाजिक न्यायको स्थापनामा विकास
- ३.४ सुशासन र विकासको सम्बन्ध
- ३.५ विकासमा जन सहभागिता
- ३.६ विकासवाट उत्पन्न समस्याहरू र समाधानका उपायहरू
- ३.७ स्थानीय निकायमा जनशक्ति विकास तथा व्यवस्थापन
- ३.८ स्थानीय निकायमा सामाजिक परिचालन
- ३.९ लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण
- ३.१० वालमैत्री स्थानीय शासन
- ३.११ दिगो विकास र वातावरण
- ३.१२ सामाजिक सुरक्षा प्रणाली (क्याम्पि क्वाभतथ ल्भकत)

एकाई ४. विकेन्द्रिकरण र स्थानीय सरकार

२ प्रश्न x १० अंक = २० अंक

- ४.१ विकेन्द्रिकरणको अवधारणा, सिद्धान्त, उद्देश्य र सान्दर्भिकता ।
- ४.२ विकेन्द्रिकरणका स्वरूप र तरिकाहरू
- ४.३ विकेन्द्रिकरणको सन्दर्भमा अधिकारको स्थानान्तरण (Deconcentration) अधिकार प्रत्यायोजन (Delegation of Authority) र निक्षेपण (Devolution)
- ४.४ स्थानीय स्वायत्त शासनको अवधारणा, सिद्धान्त र आवश्यकता
- ४.५ नेपालमा विकेन्द्रिकरण र स्वायत्त शासनका लागि भएका प्रयासहरू, स्थानीय सरकारको आवश्यकता र महत्व
- ४.६ संघीय शासन प्रणालीमा स्थानीय सरकार
- ४.७ वित्तीय विकेन्द्रिकरण र वित्तीय स्वायत्तता
- ४.८ नेपाल स्थानीय निकायको वित्तीय अधिकार अवस्था र समस्या
- ४.९ स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ को विशेषता, व्यवस्था र स्थानीय निकायका कार्यहरू,
- ४.१२ नेपालमा विकेन्द्रिकरण र स्थानीय स्वायत्त शासनका सन्दर्भमा देखिएका समस्या र संभावनाहरू
- ४.११ नेपालमा विषयगत निक्षेपणको प्रयास र उपलब्धी
- ४.१३ स्थानीय विकासमा जिल्ला विकास समिति र नगरपालिकाको सम्बन्ध ।
- ४.१४ स्थानीय निकायको कर व्यवस्था

एकाई ५. नेपाल सरकारका प्रमुख नीति

२ प्रश्न x ५ अंक = १० अंक

- ५.१ पर्यटन नीति, २०६५
- ५.२ राष्ट्रिय हवाई नीति, २०६३
- ५.३ औद्योगिक नीति, २०६७
- ५.४ बाणिज्य नीति, २०६५
- ५.५ सूचना प्रविधि नीति, २०६७
- ५.६ भू उपयोग नीति
- ५.७ नेपाल सरकारको प्राथमिक शिक्षा, स्वास्थ्य, र आवास नीतिनीा स्थानीय निकायको भूमिका
- ५.८ जग्गा प्राप्त सम्बन्धी नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था